

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Jonstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm||
Qvadrupedvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLV.

VD18 90528808

Caput VIII. De Crocodilo.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10966

candem alligant. Marcellus hypo-
chymata felle tollit. *Cor* Plinius
contra quartanam in lana nigra pri-
mae tonsurae involvit. Decoctum
Chamaeleontis viridi colore in bal-
neo aspersos inficere, caput et gut-
tura, lignis quernis adusta, imbris
et tonitrua ciere; lingua cum radi-
ce herbae chamaeleontis et cyno-
glossae homines obmutescere cogi,
hepar amatoria dissolvere, *intestina*
et excrementa cum simiarum urina
mixta, odium horinibus concilia-
re, si ianuis illinantur, armum
dextrum ad hostes superandos va-

lere, Democriti apud Plinium sunt
ineptiae. Integrum enim de eo ^{M.H.N.} scripsit librum. Palamque est, *addit.* ^{1.28. c. 8.} *Plinius*, virum alias sagacem et vi-
tae utilissimum, nimio iuvandi mor-
tales studio prolapsum. Quantum
ad *differentias*, Bellonius varias eius *Differen-*
species observavit. Pallentes in *tiae.*
Aegypto, in Arabia praedictis mul-
to minores colorisque diversi. Al-
bicantes erant, subfulvi, et ruben-
tibus maculis distincti. Nos hic
pallidi, nigri et varii icones
damus.

C A P U T VIII.

De Crocodilo.

Nomen.

De Crocodilo hic agimus, quia
ad lacertorum genus refertur,
et Palladius hanc bestiam, generis
vocabulo *lacertum* adpellat. Grae-
cis dicitur *κροκόδειλος*, et quando-
que *κρηνόδειλος*, a quibus et Latini
sumfere sine dubio, *παρὰ τὸ ταῦ*
κρόνας φοῖστος, quod littora ti-
meat. *Δειλὸς* Graecis timidus. He-
sychius *τύλην* et *δεμάργην* vocat.
Aegyptii καρυψάν, vel *χαμύψαν*, a
quo Turcarum Kimfac, quod ei-
dem indidere. Lexicon Aegyptia-
cum Kircheri habet *πιχαρωνι*. Sta-
tio est fera Pharia, Alberto Tenchea.
In Arsinoitica praefectura, teste
Strabone dicebatur Suchus, Indis
Descriptio Cayman. Lacertae figuram repre-
sentat. Croceo est colore, ventrem
si excipias, qui subalbidus. *Corium*
sub ventre molle, ut facile fauciari
possit, in reliquis partibus tam du-
rum, ut ne bombardae manuariae
globo cedat. Visus ad viginti quin-
que, immo viginti sex cubitos ex-
crevisse. Ille aetate Psammetichi,
teste Plutarcho; hic, Amasidis pro-
dente Aeliano. Circa urbem Pan-
am, ultra centum pedes in lon-
gitudinem crescunt. *Caput* habet
latum, *rostrum* suillum, rictum oris
usque ad locum aurum productum,
oculos praeduros et suillis similes, ut
Albertus prodidit. *Palpebram* infe-
riorem sine ulla nictatione. *Den-*

tium series pectinatum stipatur, et
quidem magnorum, albicanum,
robustissimorum. Sexaginta post
Aelianum Gesnerus numeravit, Plu-
res superiore maxillam muniti-
deorsum prominent, ita, ut ore etiam
clauso conspiciantur. *Lingua* quia
indiscreta, non mirum Plinium post
Diodorum Siculum scripsisse, *unum*
hoc animal terrestre linguae usu caret.
Unum superiore mobili maxilla. *Lien*
est parvus. *Testes* internis lumbis
adhaerent. *Spina* sexaginta verte-
bris, quas totidem nervi colligant,
constat. *Crura* cum pedibus acutis-
simis unguibus armatis in latera pa-
rum fleuntur. *Cauda* longitudine
reliquum corpus aequat. Gesnerus
in ea pinnam per septem digitos ad
postremam usque partem observa-
vit. Primus quinque Crocodilos Ro-
mae, Aedilitatis suae ludis, M. Scäu-
rus temporario Euripo ostendit. In-
veniuntur in Africa, Asia, et Ame-
rica. In Nilo in primis et vicinis
ipsi stagnis, Nigro fluvio, Gange
circa Bengalam, in Bamboto flu-
mine iuxta Atlantem, quod Soli-
nus prodidit, non longe a Chalce-
done, sed parvi, quod Strabo,
Acosta aquis in America calidis
delectati scripsit, sed in Peru-
na usque ad Pacram non inveniri,
inde frequentissimos esse. Qui-
dam luto vivere dixerunt, sed re-
vera

Kircher.
p. 172.
Linguæ
Aegypt.
restituta.
Descriptio
Cayman.
Aristot. H.
sentat.
A. 1. 2. c.
ult.

Aelian. H.
A. 1. 17. c. 6

Albertus

Plin. H. N.

L. 8. c. 25.

Scalig. Ex-

ercit. 196.

Locis.

Sene-

Natur-

quaef

Phile-

lambi

Marty.

Genera

Aelian.

A. 1. 1.

21.

Plin. F.

1. 8. c.

Ant

pathia

Plin. F.

1. 8. c.

Aelian.

A. 1. 8.

1. 10. c.

Acoft.

stor. I.

1. 3. c.

Aelian.

A. 1. 1.

24.

Plin. H. N.

1. 8. c. 26.

Scalig. Ex-

ercit. 196.

Locis.

Acofta Hi-

delectati

stor. Ind.

Occid. L. 3.

c. 15.

Cibus.

Locis.

vera piscibus saturantur, et humanae carnis sunt avidissimi. In terris etiam animalibus insidianter. Petrus Martyr in legatione sua Babylonica comprehensum, qui tres pulsiones devorarat, scribit. In Africano praefectura olim sacer pane, carne et vino, a sacerdotibus nutriebatur. Fuere prodente Strabone, qui placentas, carnes assas, et mulsum iisdem offerebant.

Generatio. Quantum ad generationem, masculus foeminam resupinat, cum aliter ob crurum brevitatem congredine-queant. Parit foemina ova sexaginta, quanta anseres eaque prae-divinatione quadam, extra eum lo-cum semper incubat, ad quem summo auctu eo anno accessurus est Nilus. Totidem diebus ea parit, et totidem foveat, et tandem partus decursu sexaginta dierum peragitur. Gyllius arena obrui, et absque ullo incubatu catulos egredi observavit. *Noronia* vernum tempus indicat, nec aliud a minori origine in maiorem crescit magnitudinem. Gerit ex quadrupedibus cum ichneumone, bubalo, tigre; ex avibus cum accipitre, ex piscibus, cum hydro, porco pisce, delphino, ex aliis animalibus, cum scorpione, homine, Tentyritis, et plantis

Plin. H.N. quibusdam inimicitiam. *Ichneumon* l. 8. c. 25. ova eius conterit, et in aprico dormientis os illapsus, eundem evisce-*Aelian. H.* l. 10. c. 47. rare conatur. A bubalo prosterni-tur. Resupini ventrem, tigris sae-pe in America dilaniasse visus est. *Aelian. H.* Propter accipitrum odium, Copti-tae *Plin. H.N.* Crocodilorum veneratores, eos saepe in crucem agunt. Hydro ita est hostis, ut propter fel a venatoribus gestatum, iisdem nocere non possit. A porco pisce, quod spina circa caput armetur, abstinet, ut Strabo prodidit. Delphini Nilum ingressi, aquis se immergunt, et subeuntum Crocodilorum ventrem dilaniant. Spectaculi testis fuit Ba-billus, quondam Aegypti praefectus. Erumpentem ex ovo Crocodilum, scorpis fauciare solet. Ad huma-num strepitum perhorrescant, et persequenter fugiunt. De *Tenty-*

ritis ita *Plinius*: Quin et gens ho-minum est huic belluae adversa, in l. 8. c. 25. ipso Nilo, Tentyritae ab insula, in qua habitat, appellata. Mensu-ra eorum parva, sed praeferentia ani-mi hoc tantum usu mira. Terribili haec contra fugaces bellua est, fugax contra insequentes, sed ad-versum ire, soli hi audent. Quin etiam flumini innatant, dorsoque equitantium modo impositi, hian-tibus resupino capite ad morsum, addita in os clava, dextra ac lae-va tenentes extrema eius utrinque, ut fraenis in terram agunt captivos, ac voce etiam sola territos, cogunt evomere recentia corpora ad sepul-turam. Itaque uni ei insulae Cro-codili non adnatant, olfactuque eius generis hominum, ut *Psyllo-rum* serpentes fugantur. Romam aetate M. Scauri delatos, Tentyri-tae custodes sequebantur, illosque a piscinis ad spectacula, a spectacu-lis ad pilicas ducebant. Ex plan-sympathia tis fabam spinosam, annotante Cre-scentiensi vitant. Potamogeton, tamquam quoddam contra Croco-dilos amuletum urinatores secum deferre solent. E contra cum por-co, et trochilo amicitiam colit. Porci circa Nili ripas impune ober-rant. De *Trochilo* ita *Plinius*: *Plin. H.N.* Dies in terra agit, noctes in aqua, temporis utrinque ratione. Hinc saturum cibo piscium, et semper eculento ore, in littore somno da-tum, parva avis, quae trochilos ibi vocatur, rex avium in Italia, invitat ad hiandum pabuli sui gra-tia, os primum eius assultim re-purgans, mox dentes, et intus fauces quoque ad hanc scabendi dulcedinem quam maxime hiantes, Leo Africanus, vermes ex conti-nuo piscium esu, inter dentes ex-ortos devorare scribit. Crocodilum ut absuntas percepit, aviculas de-vorare niti, sed acuta, quam su-pra caput gerunt spina punctum, os diducere, et ita dimitti. Quan-tum ad *naturam* et *ingenium*, e Ni-lo in terram egressi, per eadem ve-stigia regreduntur, si Petro Martyr. Legat. Ba-ri credimus, ob crurum brevitatem bylon. 1. 3. diffi-

difficillime in latus se vertunt, dum
gradiuntur gratum relinquunt odorem, adeo, ut foeminam Arabicos odores aquare, Nili accolae prodant. Quatuor mensibus fecundum Aristot. H. dum Aristotelem, quadraginta diebus secundum Suidam, sexaginta Aelian. H. secundum Aelianum latitant, et sine victu morantur. Artemidorum Grammaticum, adeo viso perterritum, ut laesa mente, literarum memoriam perdiderit, et finistrum crus sibi a fera ablatum crediderit, Coelius de Coelius Aurelianus auctor est. Humanum depasti cadaver, ossa capitatis lachrimis frangere, ut medulla inexstante vescantur, dicuntur. No-centiores sunt Nilum ascendentibus, quod illa fluminis pars a piscatoribus exhauriatur. Ferociores inde facti, quod piscibus destituantur, homines et iumenta adoruntur. Nec minus eodem ad proprium alveum post inundationem redente saeviunt, propter piscium inopiam, quam aqua in Nili fauibus minus profunda facit. Tum coeno induitus, aquatum venientibus insidiatur, et navigium flumen ascendens secuti, cum nauta conto ad expungendam navem inhaeret, celeri caudae istu, nautam cum con-

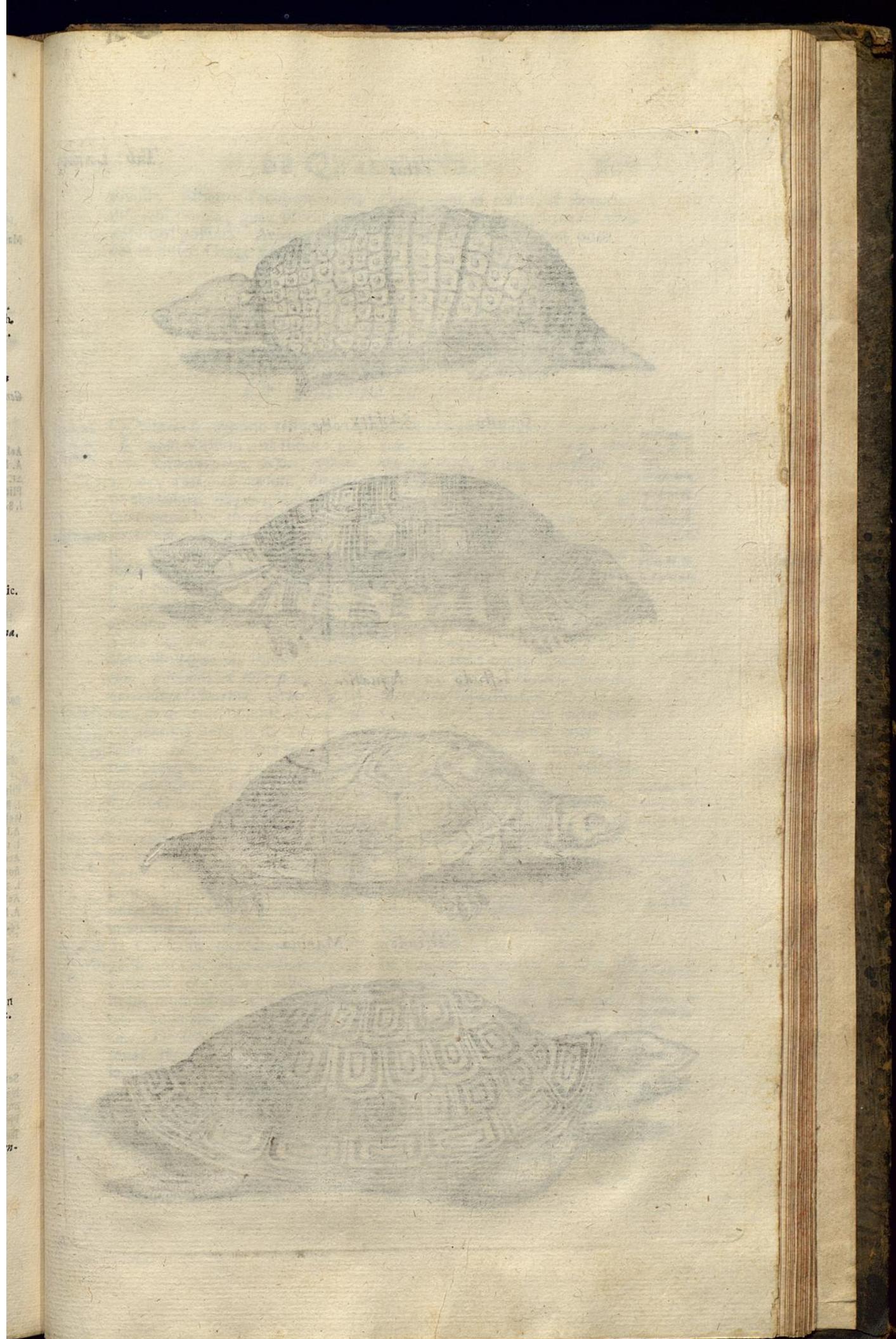
Plin. H.N. to deiiciunt. Neminem isdem diebus, quibus Apis natales celebrabantur, laefisse fabula forte est. Re-

**Scalig. Ex-
erc. 196.** diisse, postquam Achmed Ben Tolon signum Crocodili plumbeum, in templorum fundamentis inventum dissolvi iussisset, apud Scaligerum legimus. De divinatione, supra dum de ovis ageremus, diximus.

Aelian. H. Eiusdem apud Aelianum exemplum legitur. Ptolomaicum regem nescio quem, cum ex Crocodilis antiquissimum inquit, et praestantissimum adpellaret, exauditum non fuisse, quum cibaria obiecisset, reiecerit. Inde facerdotes morti vicinum colligisse. Ingenium indicant, quod prolixis indolem ex praedae raptu colligunt, cicurati vocem humanae intelligunt, et manu tractati, diducto rictu, mantili dentes sibi abstergi patiuntur. Non est ergo mirum, in paludibus Ombitarum

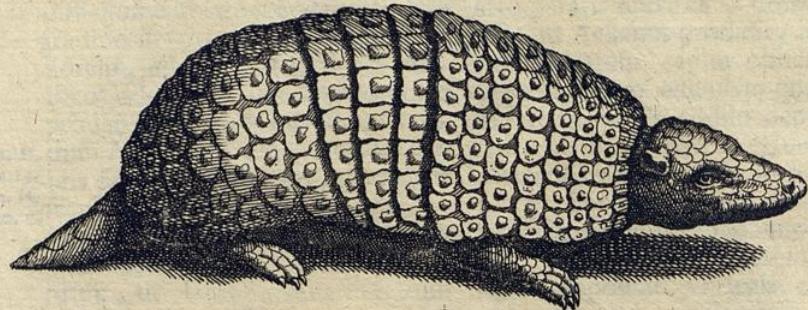
arte paratis nutritos, domesticos esse, ut Aelianus prodidit, iisdemque hostiarum capita obici. In oppido Anteo aniculam quandam in lecto cum Crocodilo deprehensam, Gyllius prodidit. Humanam aetatem aequant, si Aristoteli, Plinio et Diodoro Siculo credimus. Aelianus sexaginta vitae annos affigunt. Utuntur iis quidam in cibis. Apollonopolitae vi legis carnem eam comedere tenebantur, seu, quod Psammeniti Regis filia a Crocodilo devorata fuerit, seu odio Typhonis, quem in Crocodilum versum fabulantur, ut apud Herodotum extat. In partibus Indicisafari, Ferdinandus Lopez vidit; in Florida alii, immo exsiccantur ibidem, et hieme mensis adponuntur. Ova comesta in auctoribus novi orbis invenies. In Aegypto iisdem quosdam vesici, apud Leonem Afric. canum habetur. De usu in medicina hoc habe. Decoctum demorsis ab araneis opitulari: *Caninis dentibus* thure repletis, typos febrium arceri, quoscunque a vivo animali extractos ipsoque demisso, parti dextrae viri, et sinistrae mulieris adaptatos Venerem stimulare, nisi fabulatur Kiranides. *Sanguis* vi-
sui claritatem conciliat, et partibus a serpentibus saucis auxiliatur. *Pinguedine* febricitantes contra horrorem inunguntur. Eadem antiquis vulneribus et carcinomati prodest. *Corium* crematum et cum olei amurca mixtum, partem mutilandam adeo stupidam reddit, ut ferrum secans non fentiat. Apud quosdam Indos olim ad supplicia alebantur, obiiciebanturque eis vinciti manibus et pedibus fontes. In fossis urbis Pegu habentur, prodente Balbo, ne quis per aquam ad urbem accedere audeat. Incolae, quia eos venerantur, aquam fossarum bibunt, occisi ab ipsis animam recte ad superos evolare credentes. Firmus Aegypti Tyrannus pinguedine Crocodilorum inunctus, impunis inter eos natabat. Circa differentiam pauca occurunt. Plinius in magnos et parvos, qui Scincitiae dividit.

Balbus in Itiner. c. 35.

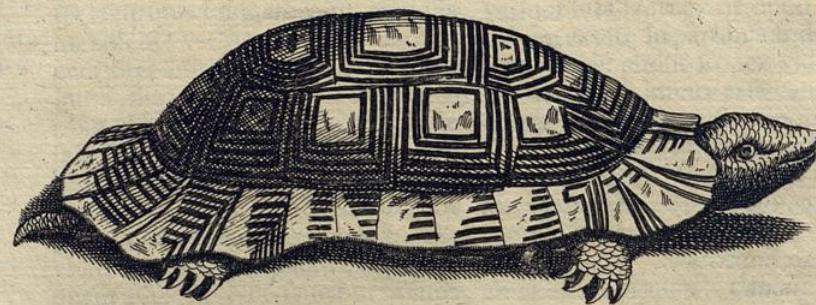

Tatus

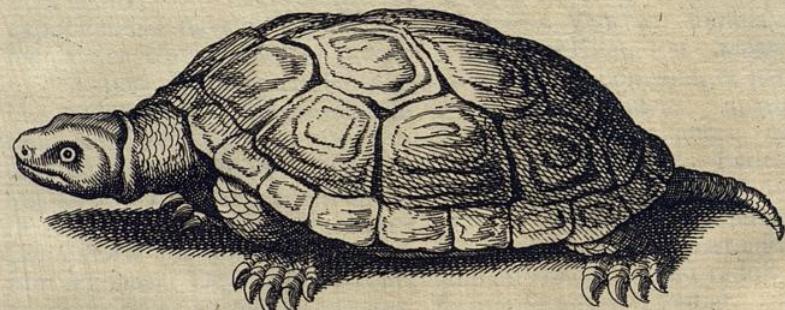
Tab: LXXX

Testudo . Schildkröte .

Testudo Aguatica .

Testudo Marina .

Amb.
I. 2.c
Nem.

Defor

Plin.
I. 9.
Idem
L. II.

Aristo
part. a
L. 3. c

Carda
variet
c. 29.

Lecma

Arria
Perip
maris
bri.

De Testudinibus in specie.

ARTICULUS I.

De Testudine terrestri.

Ambroſin. Quatuor testudinum genera ex Plinio ſupra poſuimus. Sed Ovip. dl. haec ad duo, *Terrefrēs* nempe et git. L. 2. c. *Aquaticas*, optime reduci poſſunt. *Terrefrēs* aliis *montana*, *ſilvestris*, *campeſtris*, *agrestis*, et *nemoralis* dicitur. Graeci *Xeropatae*, Nicander *Σέινη*, Oppianus *Ἐρειφόρος* vocat. **Defcription** Luteis et nigris maculis inſtar ſalamandracæ in tergore diſtinguitur, cortice ſuperiore marinam valde aemulatur. Foemina a mare in eo diſſert, quod inferiorem teſtam planam habet, quae mari concava, et ſemper ponderoſior obſer- vatur. Interiora ſic M. Aurelius Severin. Seſerinus deſcribit. Principio inquit, ablato cortice inferiore ſta- tim adparuere duo *muſculi* ante- riores moventes, ut adparent bra- chia, utrinque unum, quamquam uterque diſtinctus videtur in duo, quorum maior eſt exterior, minor vero interior. Oblique deſcendunt quaſi ab axillis brachiorum, naſcentes a membrana adhaerefente cortici, et deſinentes in tendinem acutum. Figura iſorum oblonga, rotunda, quaſi plantæ manus, in- fra hos muſculos tum parte dextra, tum ſinistra ſex alii viſuntur oblon- gi, flexores fortaffe brachiorum, duo totidem adparent muſculi de- ducti ad femora, naſcentes ab ex- terna dicta membrana corticis, qui tertio ſunt minores brachialibus, neque in tendinem deſinunt, ut illi, ſed carnoſiores ſunt, quod inſerantur femoribus. *Spina* compa-cta eſt et valide innexa cortici, per longitudinis medium. Infra caput medio lato digito deſcendunt duo muſculi a lateribus poſiti, iſum intra trahentes, cum duobus aliis paullo inferioribus, quaṭuor iſti ob- longi maxime omnes. *Iecur* parte dextra et ſinistra aequali magnitu- dine bipartitum. Gibbum externe, cauum interne, ſed dextra interne inaequalis veluti praerupta rupis, complectens miro artificio ventri- culi orificium inferius et portionem duodenī, ſinistra complectens ma- iorem ventriculi cavitatem, exca- vato quodam ſupercilio ſimilis. Cy- stis ſellis dextra in fibra hepatis pro- funde condita, *ventriculus* ad hu- manum vel ſuillum maxime acce- dens, ſed poſquam in intestina per- ducitur, tres amplas habet cavi- tates, in quibus totidem perfici coctiones et transmutationes af- sumtorum videntur. In prima, herbacea materia, in ſecunda item, ſed elaboratior, et hinc externe adhaerebat *lien* rotundior et ater, in tertia materia quae- dam ſubliquida et albiflora, ſimi- lis mansæ castaneæ, ſed dilutæ. Aperta eſt coniectura, ſervire hanc in locum vefcae, quae eiaculatur quandoque humorem album, ve- luti gallinae ſolent. Ampla eſt haec et castaneæ figuram aemul- latur, tenuiſſima eſt et ample ca- nali, quantum eſt intestinorum extre- um ſimilis, cui correp- ſonat parte inferiore. Haec valide adhaerescit peritoneo atque im- mediate illi incubit. *Intestinum* re- dum in fine habet processus il- los laterales, qui ſunt gallinaceis omnibus, ſed divisos tamen et in latera longe productos usque ad renū viciniam. Cum his pone ſunt ovorum utraque parte produc- tiones, *Mesenterium* am- plis ſatis venis intextum. *Cor* rotundæ figuræ, ſed non exa- etiae, ut lenticulam referat; colo- re ſubalbidum, intus uno ſinu ca- vum, ſitum ſupra iecur ſtati- *A- ſpera arteria*, quae digniſſima om- nino eſt obſervatio, paullo poſt ini- tium

Dd

tium